

Όταν οι Ιταλοί κήρυξαν τον πόλεμο, η Ροζίνα Ασσέρ Πάρδο, επτά χρονών, πανηγύρισε που την επόμενη μέρα δεν θα έπρεπε να πάει στο σχολείο. Λίγο μετά η Θεσσαλονίκη άρχισε να βομβαρδίζεται, εκκωφαντικοί θόρυβοι, αεράμυνα και τρόμος. Ένας ιταλός πιλότος, που το αεροπλάνο του έπεσε στη θάλασσα, προσγείωσε το αλεξίπτωτό του στην ταράτσα του σπιτιού της. Η Ροζίνα κατοικούσε στο κέντρο, ο νεκρός πιλότος μεταφέρθηκε τυλιγμένος, όπως τον θυμόταν, μέσα σε ένα άσπρο σεντόνι, όμως μέχρι το 2020 που έσβησε, ποτέ δεν έμαθε αν βγήκε από την πτώση λαβωμένος ή νεκρός. Στο βιβλίο της «548 Μέρες με άλλο όνομα» (Θεσσαλονίκη 1943, μνήμες πολέμου / εκδόσεις Κείμενα), η [Εβραιοπούλα](#) Ροζίνα Ασσέρ Πάρδο ανακάλεσε το χρονικό εκείνων των ημερών που οι ναζί μπήκαν στην πόλη, όπως και στιγμές του χρονικού των Εβραίων με το κίτρινο αστέρι στο πέτο, όταν σταδιακά άρχισαν να εκδιώχνονται από τα σπίτια τους, να εξορίζονται στο γκέτο και από εκεί να αναχωρούν για τα στρατόπεδα του θανάτου.

Η οικογένεια της Ροζίνας Ασσέρ Πάρδο γλίτωσε χάρη στη γενναιότητα της ελληνικής οικογένειας Καρακώτσου, που τους έκρυψε στο διαμέρισμά της επί της Τσιμισκή 113. Για 548 μέρες, όπως γράφει ο τίτλος του βιβλίου. Περνώ καθημερινά σχεδόν από τον κεραμιδί όγκο, και κάθε φορά στρέφω τα μάτια στο παράθυρο του δευτέρου ορόφου, το παράθυρο από όπου για 548 μέρες η Θεσσαλονικοεβραιοπούλα Άννα Φρανκ, κρυμμένη πίσω από τις κουρτίνες παρατηρούσε έντρομη την πόλη στην πιο μαύρη στιγμή της.

Πώς τα κατάφερε: Ο πατέρας της Ροζίνας, Χαΐμ Πάρδο, δεν πήγε στην πλατεία Ελευθερίας όπου οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης εξευτελίστηκαν, όμως παρ' όλα αυτά, όταν οι Ιουδαίοι εξορίστηκαν στο γκέτο, ήταν ένας από τους 100 επιφανείς της φυλής που θα εκτελούνταν σε περίπτωση που κάποιοι δικοί τους θα δραπετεύαν. Διαπιστώνοντας πως δεν υπήρχε σωτηρία, ο Πάρδο έκρυψε λίρες και τιμαλφή και δραπετεύσε μέσα από ένα ελλιπώς φυλαγμένο και κακοφωτισμένο σημείο του γκέτο, βρίσκοντας καταφύγιο, μετά από συνεννόηση, στο σπίτι του γιατρού και διευθυντή του ΙΚΑ Θεσσαλονίκης, Γιώργου Καρακώτσου. Η γυναίκα του γιατρού, η Φαίδρα, ήταν που «ξεβάφτισε» τη Ροζίνα σε Ρούλα και χάρη σε αυτή τη συνωμοσία της σιωπής (όποιοι έκρυβε Εβραίους στην Κατοχική Θεσσαλονίκη εκτελούνταν και όποιος έδινε πληροφορίες αμειβόταν πλούσια) γλίτωσαν οι Πάρδο.

Ο Χαΐμ, η Ευγενία Πάρδο, η Ροζίνα και οι άλλες δυο αδελφές της έζησαν κρυμμένοι στο διαμέρισμα της οικογένειας Καρακώτσου με λίγο φαγητό και περπάτημα μόνο με κάλτσες, για να μη δημιουργούνται θόρυβοι. Πολλά χρόνια μετά, τα μέλη της οικογένειας Καρακώτσου τιμήθηκαν με το βραβείο Δίκαιοι των Εθνών, φόρος τιμής για την πράξη τους, ενώ η Ροζίνα, που έφυγε από τη ζωή το 2020, χάρη στο βιβλίο που έγραψε, κατάφερε να λειάνει κάπως την απανθρωπιά με την οποία πολλοί Θεσσαλονικείς φέρονταν στους Εβραίους. «Όλο εκείνο το διάστημα δεν θυμάμαι να άκουσα μουσική, δεν θυμάμαι να φωνάξαμε σαν παιδιά ή να παίξαμε τρελό κυνηγητό. Ενάμιση χρόνο δεν ξέρω ακόμα και αν μπορούσαμε να ακούσουμε τους εαυτούς μας να μιλάνε, εκτός από το βράδυ, όταν έκλειναν τα πάντα και μαζευόμασταν γύρω από μια λάμπα πετρελαίου να φάμε το φτωχό βραδινό που τρώγαμε. Ευτυχώς υπήρχε το παιχνίδι. Πώς συνεννοούμασταν δεν ξέρω, μιλούσαμε χαμηλόφωνα γιατί ήμασταν στην ταράτσα. Δεν μας έβλεπε κανείς. Είχε ένα πεζουλάκι μόνο, στο οποίο ανεβαίναμε και το κάναμε καράβι και παίζαμε ότι αρμενίζαμε σε θάλασσες ελεύθερες από Γερμανούς. Ήταν το πιο ωραίο παιχνίδι και αυτή η ταράτσα ήταν ο κόσμος μου».

Με την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης στις 26 Οκτώβρη 1944, «νιώσαμε μια απέραντη ερήμωση», δήλωσε η Πάρδο στο αμφιθέατρο της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών σε μια συγκλονιστική ομιλία που δημοσιεύτηκε στο Άλεφ, το περιοδικό της Ισραηλινής Ελληνικής Κοινότητας: «Ήμασταν η μόνη Εβραϊκή οικογένεια που γλίτωσε από το κέντρο, η δική μας, άλλη μια από τις Εξοχές, μερικές από μεικτούς γάμους και κάποιοι Εβραίοι που άρχισαν να έρχονται από τα βουνά, συνολικά 70 Εβραίοι όλοι κι όλοι». Για την ιστορία, η Ρόζα πρόλαβε όχι μόνο να γράψει το βιβλίο της αλλά μίλησε και στο συγκινητικό ντοκιμαντέρ του Βασίλη Λουλέ «Φιλιά εις τα παιδιά». Και εγώ κάθε φορά που περνά μπροστά από το καταφύγιό της στο κεραμιδί κτήριο της Τσιμισκή, κοιτάζω προς το παράθυρό της με συγκίνηση και δέος.

ΠΗΓΗ: [ATHENS VOICE, 28.10.25 ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ](#)